

прізвисько мами Гуска), або ті, у яких відображені діалектні особливості (*Фусаниха* < ім'я матері Сусана).

Проматроніми – прізвиська, утворені від імені, прізвиська, прізвища баби. Лексичною базою для них зазвичай стають саме прізвиська чи імена, однак іноді трапляються і ті, які утворені від дівочого прізвища бабусі: *Кози́ха* (< прізвисько бабусі Коза), *Шахрайчи́ха* (< прізвисько бабусі Шахрайка), *Соловейка* (< дівоче прізвище бабусі Соловей).

Отже, аналіз родичівських прізвиськ села Малі Загайці дає зрозуміти, що неофіційні найменування цього класу широко використовуються в сучасному антропоніміконі сільської спільноти. Генесіоніми допомагають дослідити менталітет людей, особливості їх спілкування між собою, вказують на зв'язок носія із рідними чи близькими йому людьми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Наливайко М. Я. Неофіційна антропонімія Львівщини : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук : спец. 10.02.01. Київ, 2011. 21 с.
2. Павлюк В. А. Становлення неофіційного антропонімікону Вінниччини : дис. канд. філ. наук : 10.02.01. Вінниця, 2016. 244 с.
3. Чучка П. П. Антропонімія Закарпаття: монографія. К.: ТОВ «Папірус», 2008. 671 с.

Павлічко Віта
Науковий керівник – доц. Свистун Н. О.

СКЛАДНОПІДРЯДНІ РЕЧЕННЯ РОЗЧЛЕНОВАНОЇ СТРУКТУРИ ЗІ ЗНАЧЕННЯМ ЗУМОВЛЕНОСТІ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ М. КІДРУКА «НЕ ОЗИРАЙСЯ І МОВЧИ»)

Речення розчленованої структури – це такі складнопідрядні речення, підрядна частина яких пояснює всю головну і поєднується з нею за допомогою семантичних сполучників, тобто сполучників, що виражають певні семантичні відношення. Усі складнопідрядні речення розчленованого типу належать до обставинного (детермінантного) зв'язку.

До складнопідрядних речень розчленованої структури зі значенням зумовленості належать такі види: підрядні причини, мети, умови, допусту, наслідку. Ці речення взаємопов'язані, оскільки в них «називаються дві ситуації, що залежать одна від одної, тобто виражають значення зумовленості» [2, с. 541].

Зумовленість буває кількох видів:

- спрямована від зумовленого до зумовлювального: *речення причини, умови;*
- стимулююча: *допустові речення;*
- результативна (від зумовлюваного до зумовленого): *наслідкові;*
- коли стимул є результатом і наслідком: *речення мети.*

Таким чином, речення зі значенням зумовленості поділяються на:

- речення прямої зумовленості – причини, мети, умови, наслідку;
- речення зворотної зумовленості – допустові.

Художня мова творів Макса Кідрука на сьогодні залишається недостатньо дослідженою з точки зору синтаксису.

Дослідження є **актуальним**, оскільки в українському мовознавстві відсутні праці, в яких досліджувалися структурні та семантичні особливості організації складнопідрядних речень розчленованого типу зі значенням зумовленості на матеріалі роману Макса Кідрука «Не озирайся і мовчи».

Мета нашої праці – дослідити структурно-семантичні особливості складнопідрядних речень розчленованої структури зі значенням зумовленості на матеріалі роману Макса Кідрука «Не озирайся і мовчи».

Розглянемо специфіку та функціонування складнопідрядних речень розчленованого типу зі значенням прямої та зворотної зумовленості в романі «Не озирайся і мовчи» Макса Кідрука.

Складнопідрядні речення з підрядними причинами – це такі речення, підрядна частина яких вказує на причину або містить обґрунтування того, про що йдеться в головній частині. Підрядна частина пояснює всю головну і відповідає на питання *чому? через що? з якої причини?*

Засобами зв'язку в подібних реченнях виступають такі сполучники:

1) недиференційовані: **бо, тому що, оскільки, адже**;

2) диференційовані: **через те що, завдяки тому що, на підставі того що, внаслідок того, що у зв'язку з тим що, тим більше що**.

Найпоширенішими є речення з недиференційованим сполучником **бо**: *Я запросив вас, бо хочу мирно вирішити всі спірні питання* [1, с. 313]; *І в мене настрої зразу пропав, бо я не хотіла йти на вулицю* [1, с. 195].

Сполучники **тому що, через те що, адже, оскільки** значно поступаються за вживаністю сполучнику **бо**: *Цього разу в кабіні нікого не могло бути, адже двері їхнього ліфта не зачиняються* [1, с. 109]; *Іще одна причина полягала в тому, що теща ненавиділа совок і все з ним пов'язане* [1, с. 469]; *Оскільки напад на Артема стався о дев'ятій вечора, поліції виявилось достатньо свідчень охоронця, офіціантки та дружини Віктора* [1, с. 498].

Спостереження за вживанням складнопідрядних речень з підрядними причини у творах Макса Кідрука засвідчує широку їх уживаність. З-поміж усіх складнопідрядних речень розчленованої структури зі значенням зумовленості складнопідрядні речення з підрядним причини за вживаністю становлять 24%.

Складнопідрядні речення з підрядними мети – це конструкції, які виражають пряму зумовленість, підрядні частини яких указують на мету, спрямованість і призначення у головній частині подій, явищ тощо.

Найчастіше засобами зв'язку в таких реченнях виступають сполучники **щоб, аби, для того щоб**, а підрядна частина відповідає на питання *для чого? навіщо? нащо?* з якою метою?: *Тоха нахилився, щоб зав'язати шнурівку* [1, с. 34]; *Хлопець гукнув достатньо голосно, щоб його було чути на кухні* [1, с. 39]; *Він мусив докладати зусиль, щоб не пирснути* [1, с. 61]; *Але хіба це причина для того, щоб покінчити з життям?* [1, с. 73].

Письменник використовує конструкції, в яких підрядна частина мети знаходиться в будь-якій позиції щодо головної. Речення, де підрядна частина знаходиться у препозиції, представлені таким прикладом: *Щоб перевірити, Арсен мусив вийти й почекати* [1, с. 133]. Автор у романі використовує складнопідрядні речення мети, у яких підрядна частина знаходиться в інтерпозиції щодо головної, наприклад: *Одягнувшись, він, щоб підглядати в інструкцію, захопив із собою потужний ліхтар, ковдру, планшет, карти зоряного неба, затиснув під пахвою важенну коробку з телескопом* [1, с. 42]. Проте найчастіше у романі трапляються конструкції, де підрядна частина представлена в постпозиції щодо головної, наприклад: *Міцно обмотуй, не шкодує скотчу, щоб гарно тримало* [1, с. 129]; *Накладемо достатньо смужок, щоб вони втримали пляшку разом із водою вертикально* [1, с. 130].

У романі Макса Кідрука виявлено 59 синтаксичних одиниць з підрядними мети. Цей вид речень у творі письменника є найбільш продуктивним. З-поміж усіх складнопідрядних речень розчленованої структури зі значенням зумовленості складнопідрядні речення з підрядними мети за вживаністю становлять 44%.

Складнопідрядними реченнями з підрядними умови – це такі конструкції, підрядна частина в яких виражає реальну чи ірреальну умову, за якою відбувається чи могло б відбутися повідомлюване в головній частині. Ці речення виражають пряму зумовленість. Засобами зв'язку в таких реченнях виступають сполучники **якщо, коли, якби, коли б, якщо б, як** та ін.: *Якщо після четвертого замість опускатися на перший поверх ліфт посуне вгору, мусиш натиснути будь-яку кнопку* [1, с. 94]; *Коли він зникне, остаточно перебравшись до світу із застилим сонцем, переписку у VK, безперечно, переглядатимуть* [1, с. 349]; *Якби перед ним сиділи мама та батько, Марк це якось би викрутився* [1, с. 9]; *Можливо, якби в голові не шумувало вино, онукова відповідь не здалася би смішною* [1, с. 61].

За нашими спостереженнями, складнопідрядні речення з підрядним умови в романі Макса Кідрука представлені достатньо. У ході дослідження було зафіксовано 30 одиниць, що складає 22% від усієї кількості зафіксованих речень зі значенням зумовленості.

Складнопідрядні речення з підрядним допусту – конструкції, підрядні частини яких вказують на умову, незважаючи на яку або всупереч якій відбувається дія, виражена в головній частині. У допустових реченнях виражається зворотна зумовленість. В аналізованому творі цей вид речень представлений так: *Марк, хоч і не мав особливо бажання спілкуватися, намагався поводитися невимушено* [1, с. 336].

Підрядні частини допустових речень можуть бути в різних позиціях щодо головної:

препозиції: *Хоча навіть якби й не задихнулася, наступного дня однаково померла б* [1, с. 402];

інтерпозиції: *Він, хоч і був огряднішим, невдовзі наздогнав дівчину* [1, с. 404];

постпозиції: *Навіть Ейнштейн не вірив, хоча це були його рівняння* [1, с. 295]; *Її існування є прямим наслідком рівнянь Ейнштейна, хоча до кінця шістдесятих років чорні діри вважали гіпотетичними об'єктами* [1, с. 465].

За нашими спостереженнями, найпродуктивнішим виявився сполучник *хоча*. Складнопідрядні речення з підрядними допустовими в аналізованому творі Макса Кідрука є непродуктивним типом. Цей вид речень за вживаністю становить 6% від усіх складнопідрядних речень розчленованої структури зі значенням зумовленості.

Складнопідрядні речення з підрядним наслідку – це такі конструкції, в яких підрядні частини вказують на наслідок, що впливає зі змісту головної частини. Засобом зв'язку між предикативними частинами таких речень виступає сполучник *так що*.

Зразків речень такого типу в романі не було виявлено.

Отже, спостереження за функціонуванням складнопідрядних речень зі значенням зумовленості в романі Макса Кідрука засвідчує їх широку уживаність. Такі структури допомагають створити особливий, неповторний світ письменника, де відкриваються його думки, переживання, враження від людей і ситуацій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кідрук М. Не озирайся і мовчи : роман. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. 512 с.
2. Слинко І. І., Гуйванюк Н. В., Кобилянська М.Ф. Синтаксис сучасної української мови : проблемні питання. Київ: Вища школа, 1994. 670 с.

Бабій Тетяна, Креховець Мар'яна
Науковий керівник – доц. Синоруб Г. П.

ФОРМАТ АУДІОПОДКАСТУ У ВИСВІТЛЕННІ ПРОБЛЕМИ СТРЕСОСТІЙКОСТІ ЖУРНАЛІСТА

Будь-яка професія ставить до індивідуальних психологічних якостей людини певні вимоги. Разом з тим, сама професійна діяльність має помітний вплив на мотиви її дій, установки, ціннісні орієнтації тощо. Зазначимо, що у сфері «людина-людина» можуть траплятися несприятливі чинники, що створюють психічного напруження. Екстремальні умови, конфліктні ситуації, несприятливий розвиток подій тощо, породжують відчуття дискомфорту, тривоги, фрустрації. Робота з людьми, стресові ситуації часто призводять до психоемоційного виснаження.

Специфіка роботи журналіста полягає у всесторонньому висвітленні події для надання повної та точної інформації про неї аудиторії. Досить часто медійник змушений працювати в умовах, які для нього є некомфортними, або такими, що продукують негативні емоції. Це робота в екстремальних умовах, висвітлення трагедій, тривала взаємодія з агресивно-налаштованими особами тощо. Крім того, негативно впливає і ритм життя.

Напружена робота, насичений графік, стреси можуть призводити до емоційного вигорання, що негативно впливає не лише на продуктивність діяльності, а й на фізичний та психологічний стан загалом. Із метою запобігання емоційного вигорання, вважаємо, що медійнику вкрай необхідно розвивати у собі *стресостійкість*. А це – важлива властивість людини зберігати у взаємодії з професійними та побутовими стресовими факторами психологічну стійкість, тим самим вберігаючи себе від їх негативного впливу [1, с. 58], а, отже, і від емоційного вигорання, особливо в сучасних умовах – в період карантину, пов'язаного з Covid-19. Така ситуація вимагає якісного виконання професійних обов'язків, критичного оцінювання фактів та запобігання поширення неправдивої інформації.

Стресостійкість є об'єктом вивчення доволі великої кількості дослідників. Психологічний аспект цієї якості досліджували: М. Білова, Б. Величковський, В. Корольчук, М. Кудіонова, Г. Рижко та ін. Особливості у представників професій, що працюють в екстремальних умовах